

DOI: 10.31866/2410-1311.45.2025.325060

УДК 004-056.26:[008:338.4

ЦИФРОВА ІНКЛЮЗІЯ В КУЛЬТУРОЛОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ

Ірина Швець

Доктор філософії, асистент,
Київський національний університет
культури і мистецтва,

Київ, Україна

ORCID ID: 0000-0002-3761-3332

e-mail: irynashvets82@gmail.com

Для цитування:

Швець, І. (2025). Цифрова інклюзія в культурологічному дискурсі. *Питання культурології*, 45, 221–233. doi: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.45.2025.325060>

Мета статті — з'ясувати сутність цифрової інклюзії з погляду культурології, виявити виміри, що роблять вирішальний внесок у формування доступу людей до цифрових ресурсів і володіння ними. Для досягнення поставленої мети застосовано такі методи: аналіз, синтез, контент-аналіз, структурно-функціональний, узагальнення. *Результати дослідження*. Наголошено, що цифрова інклюзія — це акт надання окремим особам і спільнотам, зокрема особам з обмеженими можливостями, усіх необхідних ресурсів для використання цифрових технологій та отримання пов'язаних з ними можливостей. Акцентовано, що цифрова інклюзія є світоглядною універсалиєю, що дає змогу вибудовувати модель пропорційного доступу всіх сегментів споживацької аудиторії до культурного продукту та послуг. *Наукова новизна*. Виявлено виміри, що роблять вирішальний внесок у формування доступу людей до цифрових ресурсів і володіння ними, а також встановлено напрями і водночас переваги застосування цифрової інклюзії: забезпечення повноцінного життя, рушійна економічна трансформація, подолання соціальних викликів, сприяння інклюзивним, ефективним і підзвітним системам управління. *Висновки*. Підсумовано, що цифрова інклюзія в культурних і креативних індустріях — об'єктивна реальність сучасного гуманістичного громадянського суспільства, що передбачає трансформацію ціннісного ставлення до цифрової освіти всіх без винятку категорій громадян, необхідність оптимізації традиційних форм, методів і засобів реалізації доставлення культурного продукту/послуги до реципієнта та його поширення відповідно до інновацій ІКТ як ефективного інструментарію сучасних культурних і креативних індустрій, трансформацію системи навчання цифровим комунікаціям для всіх соціальних та вікових категорій громадян, професійну підготовку кадрів культурно-мистецької галузі для роботи в умовах цифрової інклюзії.

Ключові слова: цифрова інклюзія; цифровий розрив; цифрові технології; культурні і креативні індустрії; культурологічний дискурс

Вступ

Бурхливий розвиток технологій за останні десятиліття — стільникових телефонів, персональних комп'ютерів, доступу до Інтернету, широкосмугового доступу та мобільних пристроїв — створив технологічні розбіжності між верствами населення. Різноманітні чинники, включаючи соціально-економічний статус, рівень освіти, географію, вік, обмежені можливості, мову та грамотність, залишають велику кількість людей недостатньо представленими в плані доступу та використання технологій (Jenkins et al., 2013, p. 168). Ці прогалини в доступі та використанні; їхні наслідки обговорюються з використанням термінів «цифровий розрив», «цифрова грамотність» та «цифрова інклюзія». Перші два терміни є більш поширеними, на відміну від цифрової інклюзії, тлумачення і розуміння якої все ще потребує додаткового теоретичного й практичного вивчення.

Аналіз попередніх досліджень

Чимала кількість наукових розвідок, присвячених інклюзії, виконана в межах педагогічних наук. Наприклад, теоретичні та практичні засади інклюзивної освіти викладено в монографічному дослідженні А. Колупасової і О. Таранченко (2016). Обґрунтуванню концептуального зв'язку освіти як чинника подолання цифрових розривів та забезпечення на цій основі цифрової інклюзії громадян, громад та країни присвячено статтю О. Криклій (2021) «Роль освіти у подоланні цифрових розривів та забезпеченні цифрової інклюзії» й ін. Роль інклюзивної культури в освітньому середовищі досліджували О. Мельничук та Н. Ярощук (2022). Серед небагатьох українських вчених, котрі впродовж останніх років зверталися до проблематики цифрової інклюзії, — Г. Давиденко (2023), монографічне дослідження якої «Цифрова інклюзія та доступність: соціальна діджиталізація» присвячене розкриттю теоретико-методичних засад організації цифрової інклюзії. Авторкою проаналізовано державну політику в цьому аспекті, а також розроблено методичні рекомендації щодо доступності цифрової інфраструктури для осіб найбільш чутливих соціальних груп.

Серед розвідок культурологічного спрямування на особливу увагу заслуговує праця Р. Мохнюка (2022) «Інклюзія як один з напрямів стратегії розвитку громадянського суспільства: чинник культуротворчості», в якій узагальнено сучасні інклюзивні практики в контексті культуротворчого чинника розвитку громадянського суспільства, а також окреслено проблеми в цій сфері. У статті Г. Лещук (2021) обґрунтована кореляція між інклюзивною комунікацією та інклюзивною культурою;

виокремлені базові принципи інклюзивної комунікації (рівноцінна важливість інформаційної та фізичної доступності послуг для людей з потребою підтримки комунікації; різноманітність видів підтримки комунікації, що потребує диференційованого та індивідуального підходу; двосторонній характер процесу комунікації; гнучкість інклюзивної комунікації; ефективність інклюзивної комунікації на основі охоплення якнайбільшої кількості людей з різними потребами підтримки комунікації; залежність результату від поступових, а не радикальних змін). (с. 364)

Інклюзивним та гендерно-чутливим практикам у сучасній рекламній комунікації присвячена стаття Ю. Белікової і Г. Сорокіної (2021) «Інклюзивні та гендерно-чутливі практики у рекламній комунікації». Авторки, звертаючи увагу на те, що «реклама як соціальний інститут, маючи вплив на формування цінностей та потреб, встановлює та легітимізує певні правила поведінки, поняття норми або девіації в суспільстві» (с. 240), а також здійснюють аналіз успішних кейсів інклюзивної та гендерно-чутливої рекламної комунікації на прикладі світових та українських брендів, розглядають вплив інклюзивних практик у рекламній комунікації на бренд.

Кращі практики інклюзії в музеях схарактеризовані в праці М. Ясеновської та О. Зіненко (2020). Зокрема, автори вивчали такі питання, як: організаційна політика музеїв щодо інклюзивності; фізична доступність музеїв та експозицій; інформаційна доступність музеїв і програм; доступність контенту експозицій; інклюзивна компетентність персоналу музею; сталість інклюзивних процесів у музейних просторах.

Отже, попри висвітлення окремих питань інклюзії, її цифровий аспект залишається практично нерозробленим, особливо в плані сучасної культурології.

■ **Мета статті**

Мета статті — з'ясувати сутність цифрової інклюзії під кутом зору культурології, виявити виміри, що роблять вирішальний внесок у формування доступу людей до цифрових ресурсів і володіння ними.

■ **Результати дослідження**

Термін «цифрова інклюзія» виник унаслідок безпосереднього категоріального синтезу понять «цифрова нерівність» та «соціальна інклюзія» і розуміється як «соціально вигідна пропозиція, що досягнута внаслідок успішного опанування цифрових технологій на основі впливу механізмів соціальної інклюзії і сприяє розширенню участі в житті суспільства» (Могі, 2011, р. 47). Історично концепція цифрової інклюзії походить від її більш відомого попередника — цифрового розриву, що означає прогалини в нерівності, пов'язані з цифровим виключенням. Ще в 1999 р. Національне управління телекомунікацій та інформації Міністерства торгівлі США вперше офіційно опублікувало концепцію усунення зростаючого розриву в прийнятті та використанні цифрових технологій серед громадськості (National Telecommunications and Information Administration, 1999). Раніше цифровий розрив позначав «відстань між тими, хто має доступ до цифрової інформації та комунікаційних технологій, і тими, хто його не має» (Dewan & Riggins, 2005, р. 300). Нерівний доступ до технологій часто визнають як причину виникнення та збільшення цифрового розриву між тими, хто користується можливостями технологій, і тими, хто не має до них доступу. Крім доступу до інформаційно-комунікаційних технологій, другим рівнем цифрового розриву було визнано і здатність використовувати цифрові технології для пошуку, оцінювання, використання та створення цифрового контенту. Це явище зазвичай асоціюється з іншим терміном — «цифрова грамотність» (Jaeger et al., 2012). Цифрова інклюзія загальноновизнана як протилежна концепція цифрового розри-

ву та посилена цифровою грамотністю. Втім, і досі надто мало уваги приділяється встановленню семантичної різниці між цими поняттями.

Із розширенням сфер використання комп'ютерів та Інтернету на початку 2000-х років виникло певне занепокоєння щодо цифрової рівності, пов'язане з фізичним доступом до технологій, що призвело до розроблення концепції цифрового розриву, яка описувала зростаючу різницю в доступі до Інтернету між сільськими та міськими районами США й поступово була розширена до міркувань щодо рівня цифрового доступу між країнами, відомого як глобальний цифровий розрив, що відображає означену проблему в міжнародному масштабі. Однак із впровадженням цифрових технологій у більшості секторів життєдіяльності суспільства доступ до інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та їхнього використання стали вкрай важливими й водночас складнішими для багатьох аспектів повсякденного життя. Це призвело до появи нової термінології та чергової хвилі дослідження цифрової нерівності, що була визначена як: розрив у використанні, другий рівень цифрового розриву, нова цифрова диференціація та цифрова інтеграція.

У сучасному академічному вимірі інклюзія є складним і багатограним феноменом (Borg, & Smith, 2018, p. 368), а також міждисциплінарним поняттям, що широко використовується в різноманітних економічних, політичних соціологічних та культурологічних дослідженнях. Власне, міждисциплінарність є однією з причин відсутності чіткого тлумачення цього поняття. У найширшому значенні інклюзія — «процес збільшення ступеня участі всіх громадян у соціумі, який передбачає розробку і застосування таких конкретних рішень, які зможуть дозволити кожній людині рівноправно брати участь в академічному і суспільному житті» (Дідух, 2020, с. 33); у більш вузькому розумінні інклюзія, в межах цифровізації культурних індустрій, розглядається як залучення до цифрових культурних практик та продуктів усіх, без відмінностей і обмежень (Acemoglu & Robinson, 2012). У глосарії «MEDICI» цифрова інклюзія визначається як «здатність окремих осіб і груп отримувати доступ і використовувати ІКТ, що включає доступ до доступних технологій, мотивацію до їхнього використання, необхідні навички для їх використання та віру в те, що використання цифрових технологій є безпечним і корисним» (*Glossary of terms*, n.d.).

Інклюзія, незважаючи на особливості сфер її прояву, пов'язана з різноманітністю, справедливістю (Goodwin, 2012), рівністю (Eklund, 2012; Lundahl, 2016), громадянством (McAnelly & Gaffney, 2019) та універсальним правом будь-якої людини на певне соціокультурне благо або освіту. Рівність і справедливість часто згадуються під кутом зору доступу до державних послуг, таких, як соціальне забезпечення, охорона здоров'я, освіта, робота та зайнятість, приватні послуги та навіть прийняття рішень і вплив у політичних сферах. Тож цілі цифрової інклюзії пов'язані з навчанням протягом усього життя, участю на ринку праці, соціальною та економічною інтеграцією, покращенням здоров'я та кращою якістю життя (Flynn, 2022). Така різноманітність цілей означає, що є багато сторін, зацікавлених у посиленні цифрової інклюзії: організації державного та приватного секторів, заклади вищої освіти, громадські організації, суспільство та його окремі члени (Strover, 2020).

Цифрова інклюзія — це форма соціальної інклюзії в епоху цифрових технологій, яка в широкому сенсі означає концепцію забезпечення рівних можливостей і спроможності для всіх осіб і спільнот у суспільстві в доступі до цифрових технологій та їхнього ефективного використання (Nguyen, 2022). Цифрові технології включають програмне та апаратне забезпечення для різних ІКТ, Інтернет, відповідний контент і послуги, а також навички та знання, необхідні для їхнього ефективного використання. Цифрова інклюзія означає, що окремі особи та спільноти в суспільстві можуть зрозуміти переваги цифрових технологій і отримати справедливий доступ до цифрових технологій. Вона допомагає суспільству якнайповніше використовувати відповідні освітні, економічні та соціальні можливості. На відміну від цифрової інклюзії, цифрова ексклюзія передбачає стан, у якому окремі особи чи спільноти не приймають або не використовують цифрові технології ефективно. Це виключає цих людей із вищезазначених можливостей, доступних за допомогою цифрових технологій.

Як здатність цілеспрямовано використовувати ІКТ та Інтернет, що передбачає, передусім, забезпечення доступу до ІКТ, Інтернету та наявність цифрових компетенцій пропонують розглядати цифрову інклюзію ряд закордонних авторів (Ragnedda et al., 2020; Real et al., 2014; Rutherford et al., 2018; Strover et al., 2020). Хоча фізичний доступ до цифрових технологій та Інтернету продовжує залишатися перешкодою для цифрової інклюзії, цифрові здібності та ставлення також є потенційними перешкодами (Borg et al., 2019, p. 1323). Так, на думку Б. Ганн (Gann, 2019), люди, які зазнають труднощів в економічній, соціальній, культурній та особистій сферах життя, стикаються з проблемами, пов'язаними з недостатнім цифровим включенням. Автори зазначають, що групи, яким найбільше бракує цифрового залучення, це: люди з обмеженими можливостями, люди похилого віку, безробітні, діти та молодь, люди з нижчим рівнем освіти, люди, які проживають у сільській місцевості, іммігранти, біженці та ін. Отже, ключовими стратегіями, необхідними для покращення цифрової інклюзії, є соціальна підтримка, безпосередній досвід користувача та спільне навчання/дизайн (Borg et al., 2019, p. 1323). Оскільки застосування цифрових технологій поглиблюється й розширюється, цифрова інклюзія швидко стає критично важливим підґрунтям для економічного та соціального прогресу, а також розширення можливостей окремих осіб та спільнот загалом.

Забезпечення цифрової інклюзії є важливим завданням не лише на сучасному етапі розвитку суспільства, зважаючи на її здатність формувати чимало найважливіших тенденцій, що визначають майбутнє соціуму, країн і міжнародної системи загалом. Деякі з цих зв'язків є очевидними, як-от взаємодія цифрової інклюзії з рівнем довіри до уряду, гендерною рівністю та бідністю тощо. Інші зв'язки є більш опосередкованими, але однаково критичними, зокрема те, як цифрова інклюзія одночасно впливає на полікризу в соціальних, економічних та екологічних системах; беручи до уваги транскордонні виклики, такі, як зміна клімату, втрата біорізноманіття, деградація екосистеми та забруднення; посилення стресу для багатостороннього режиму торгівлі та потоків капіталу тощо. Цифрова інклюзія є необхідною для країн на всіх етапах їхнього розвитку:

а) забезпечення повноцінного та процвітаючого життя. Цифрова інклюзія є фундаментальною передумовою життя вищого рівня, оскільки доступ до цифрових ресурсів дає людям можливість брати активну участь у громадському житті та різних видах діяльності, отримувати доступ до освітніх можливостей. Від доступу до державних послуг та освітніх ресурсів до спілкування з близькими та дослідження нових можливостей, — здатність орієнтуватися в цифровому ландшафті стає все більш невіддільною частиною сучасного життя. Крім того, цифрова інклюзія сприяє відчуттю причетності та розширення можливостей, надаючи змогу брати не просто участь у громадському житті, а робити внесок у добробут своїх спільнот;

б) рушійна економічна трансформація. Цифрові технології здійснили революцію в багатьох галузях, змінили традиційні бізнес-моделі та створили нові можливості для інновацій і зростання. Від електронної комерції та цифрового маркетингу до дистанційної роботи — у такий спосіб цифрова економіка пропонує безпрецедентні можливості для економічної участі та просування. Сприяння цифровій інклюзії допомагає країнам повною мірою розкрити потенціал своєї робочої сили, підвищити продуктивність і стимулювати інноваційні екосистеми, які, своєю чергою, сприяють подальшому економічному зростанню. Найповніша, найсуттєвіша цифровізація економіки залежить від універсального доступу до цифрової інфраструктури, ресурсів і навичок. На все більш взаємопов'язаному глобальному ринку конкурентоспроможність націй тісно пов'язана з їхньою цифровою готовністю та інноваційним потенціалом. Досвід багатьох країн і міст демонструє, що впровадження цифрових технологій сприяє економічному зростанню, підприємництву та стимулює країни до більшої макроекономічної конкурентоспроможності. Як бачимо, цифрова інклюзія є рушійною силою для розвитку культурних і креативних індустрій;

в) подолання соціальних викликів. Окрім економічних імперативів, цифрова інклюзія відіграє ключову роль у розв'язанні проблем соціальної нерівності та сприяння соціальній згуртованості. Наприклад, у Програмі цифрової трансформації суспільства Організації Об'єднаних Націй (The UNDP's Whole of Society Digital Transformation Framework) (From Vision to Action, 2023) наголошено на багатьох соціальних аспектах цифровізації і відзначено суттєвий вплив технологій на життя людей. У сучасну цифрову епоху доступ до ІКТ набуває все більшого фундаментального значення, що дає змогу людям реалізувати свої права на доступ до основних послуг та участі в демократичних процесах. Крім того, цифрова інклюзія сприяє соціальній інтеграції, усуваючи перешкоди для отримання освіти, працевлаштування, охорони здоров'я, надаючи можливості маргіналізованим спільнотам долати системну нерівність і покращувати якість свого життя;

г) сприяння інклюзивним, ефективним і підзвітним системам управління. Цифрова інклюзія може сприяти створенню більш інклюзивних, ефективних і підзвітних систем управління діяльністю культурно-мистецьких організацій, що відповідають потребам людей, у т. ч. під час кризи, розширюючи в такий спосіб їхні можливості та сприяючи подальшому розвитку галузі.

Крім того, цифрова інклюзія охоплює кілька взаємопов'язаних вимірів, кожен з яких робить вирішальний внесок у формування доступу людей до цифрових ресурсів і володіння ними:

1) доступ і доступність апаратного забезпечення та підключення. Фізичний доступ до апаратного забезпечення та підключення є важливими, але суто доступність не гарантує сталого залучення. Постійний доступ до повноцінного зв'язку та відповідних пристроїв, а також доступність кожного з них є передумовами для цілковитої участі людей у цифровій екосистемі. Це залишається нагальною проблемою для багатьох країн, оскільки 2,6 мільярда людей у всьому світі все ще залишаються офлайн (*Population of global offline*, n.d.). Доступ до пристроїв і підключення до Інтернету є важливими для подолання цифрового розриву та розширення можливостей людей для ефективного використання цифрових ресурсів;

2) можливості для навчання та набуття навичок. Доступ до можливостей якісного навчання є незамінним у розвитку цифрової грамотності та майстерності. У закладах освіти, на робочих чи в громадських місцях надання людям можливостей для набуття, адаптації та вдосконалення цифрових навичок має першочергове значення для подолання цифрового розриву, особливо на тлі швидких і часто руйнівних технологічних змін. Такі можливості є підґрунтям для позитивного ставлення громадян до технологій, розуміння необхідності бути відповідальними користувачами онлайн-простору, а також відкритими та зацікавленими щодо нових технологічних розробок та наслідків їхнього використання. Володіння відповідними цифровими навичками та знаннями має важливе значення для використання всього потенціалу технологій для створення істотної цінності для людей. Це включає в себе і ключову цифрову обізнаність про ряд онлайн-інструментів, доступних для повсякденного життя — ідентифікація, автентифікація, транзакції, спілкування та навчання, і більш просунуті технічні знання, як-от програмування та аналіз даних. Крім цих навичок, формування культури навчання впродовж життя має першорядне значення для того, щоб люди могли орієнтуватися та процвітати в цифровому середовищі. Особливо важливо, щоб такі навички та знання були адаптовані до місцевих і регіональних реалій, враховуючи географічні, культурні та історичні особливості різних країн і суспільств.

Отже, цифрова інклюзія може посилатися на будь-які стратегії надання навчання, послуг або можливостей. У цьому контексті цифрова інклюзія може розглядатися з кількох «точок зору»: для осіб, які не мають доступу до інтернет-мережі, цифрова інклюзія є засобом отримання доступу до цифрових ресурсів; натомість для осіб, які мають доступ, але з ряду причин не можуть повноцінно використовувати цифрові ресурси, цифрова інклюзія — це навчання або інші можливості для розвитку цифрових навичок і розуміння.

Висновки

Цифрова інклюзія — це акт надання всім окремим особам і спільнотам, зокрема особам із обмеженими можливостями, всіх необхідних ресурсів для використання цифрових технологій та отримання пов'язаних з ними можливостей. Цифрова інклюзія є світоглядною універсалиєю, що дає змогу вибудовувати модель пропорційного доступу всіх сегментів споживацької аудиторії до культурного продукту та послуг.

Цифрова інклюзія в культурних і креативних індустріях — об'єктивна реальність сучасного гуманістичного громадянського суспільства, що передбачає трансформацію ціннісного ставлення до цифрової освіти всіх без винятку категорій громадян, потребу в оптимізації традиційних форм, методів і засобів реалізації доставлення культурного продукту/послуги до реципієнта та його поширення відповідно до інновацій ІКТ як ефективного інструментарію сучасних культурних і креативних індустрій, трансформацію системи навчання цифровим комунікаціям для всіх соціальних та вікових категорій громадян, професійну підготовку кадрів культурно-мистецької галузі для роботи в умовах цифрової інклюзії.

■ Список посилань

- Белікова, Ю. В., & Сорокіна, Г. В. (2021). Інклюзивні та гендерно-чутливі практики у рекламній комунікації. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*, 32(71)1(3), 240–246.
- Давиденко, Г. (2023). *Цифрова інклюзія та доступність: соціальна діджиталізація*. Твори. <https://doi.org/10.58521/978-617-552-348-3-2023-236>
- Дідух, С. М. (2020). *Інклюзивний розвиток агропродовольчих вертикально-інтегрованих компаній України*. Астропринт.
- Колупаєва, А. А., & Таранченко, О. М. (2016). *Інклюзивна освіта: від основ до практики*. Атопол.
- Криклій, О. А. (2021). Роль освіти у подоланні цифрових розривів та забезпеченні цифрової інклюзії. *Науковий погляд: економіка та управління*, 5(75), 33–40. <https://doi.org/10.32836/2521-666X/2021-75-5>
- Лещук, Г. (2021). Інклюзивна комунікація як інструмент формування інклюзивної культури: термінологічний аналіз. *Social Work and Education*, 8(3), 364–372. <https://doi.org/10.25128/2520-6230.21.3.5>
- Мельничук, О., & Ярошук, Н. (2022, 20 жовтня). Місце інклюзивної культури в освітньому середовищі. В *Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат* [Матеріали конференції] (с. 125–127). Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/27197/1/melnutuk.pdf>
- Мохнюк, Р. С. (2022). Інклюзія як один з напрямів стратегії розвитку громадянського суспільства: чинник культуротворчості. *Питання культурології*, 39, 182–193. <https://doi.org/10.31866/2410-1311.39.2022.256926>
- Ясеновська, М., & Зіненко, О. (2020). *Кращі практики інклюзії*. http://fes.kiev.ua/n/cms/fileadmin/upload2/inclusion_booklet_zor-1_21.10.2020.pdf
- Acemoglu, D., & Robinson, J. A. (2012). *Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty*. Random House. Copy at <http://www.tinyurl.com/27csoab>
- Borg, K., & Smith, L. (2018). Digital inclusion and online behaviour: five typologies of Australian internet users. *Behaviour and Information Technology*, 37(4), 367–380. <https://doi.org/10.1080/0144929X.2018.1436593>
- Borg, K., Boulet, M., Smith, L., & Bragge, P. (2019). Digital Inclusion & Health Communication: A Rapid Review of Literature. *Health Communication*, 34(11), 1320–1328. <https://doi.org/10.1080/10410236.2018.1485077>

- Dewan, S., & Riggins, F. (2005). The Digital Divide: Current and Future Research Directions. *Journal of the Association for Information Systems*, 6(12), 298–337. <https://doi.org/10.17705/1jais.00074>
- Eklund, K. (2012). Nordic capitalism: lessons learned. In *The Nordic Way: Equality, Individuality and Social Trust* (pp. 5–11). Swedish Institute.
- Flynn, S. (2022). Bridging the Age-based Digital Divide: An Intergenerational Exchange during the First COVID-19 Pandemic Lockdown Period in Ireland. *Journal of Intergenerational Relationships*, 20(2), 135–149. <https://doi.org/10.1080/15350770.2022.2050334>
- From Vision to Action: Explaining UNDP's Digital Transformation Framework*. (2023). UNDP. <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2023-11/%5Bconcept%20note%5D%20digital%20transformation%20framework.pdf>
- Gann, B. (2019). Digital Inclusion and Health in Wales. *Journal of Consumer Health on the Internet*, 23(2), 146–160. <https://doi.org/10.1080/15398285.2019.1608499>
- Glossary of terms*. (n.d.). MEDICI Digital Inclusion Community. Retrieved January 1, 2025, from <https://digitalinclusion.eu/glossary-of-terms>
- Goodwin, A. L. (Ed.). (2012). *Assessment for Equity and Inclusion: Embracing All Our Children*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203610848>
- Jaeger, P. T., Bertot, J. C., Thompson, K. M., Katz, S. M., & DeCoster, E. J. (2012). The Intersection of Public Policy and Public Access: Digital Divides, Digital Literacy, Digital Inclusion, and Public Libraries. *Public Library Quarterly*, 31(1), 1–20. <https://doi.org/10.1080/01616846.2012.654728>
- Jenkins, H., Ford, S., & Green, J. (2013). *Spreadable Media: Creating Value and Meaning in a Networked Culture*. New York University Press.
- Lundahl, L. (2016). Equality, inclusion and marketization of Nordic education: Introductory notes. *Research in Comparative and International Education*, 11(1), 3–12. <https://doi.org/10.1177/1745499916631059>
- McAnelly, K., & Gaffney, M. (2019). Rights, inclusion and citizenship: a good news story about learning in the early years. *International Journal of Inclusive Education*, 23(10), 1081–1094. <https://doi.org/10.1080/13603116.2019.1629123>
- Mori, C. K. (2011). Digital inclusion: are we all talking about the same thing? In J. Steyn & G. Johanson (Eds.), *ICTs and Sustainable Solutions for the Digital Divide: Theory and Perspectives* (pp. 45–64). IGI Global.
- National Telecommunications and Information Administration. (1999, July 8). *Falling Through the Net: Defining the Digital Divide*. <https://www.ntia.doc.gov/report/1999/falling-through-net-defining-digital-divide>
- Nguyen, A. (2022). Digital Inclusion: Social Inclusion in the Digital Age. In P. Liamputtong (Ed.), *Handbook of Social Inclusion: Research and Practices in Health and Social Sciences* (pp. 265–279). Springer. https://www.researchgate.net/publication/365428026_Digital_Inclusion_Social_Inclusion_in_the_Digital_Age
- Population of global offline continues steady decline to 2.6 billion people in 2023*. (n.d.). ITU: Committed to connecting the world. Retrieved January 1, 2025, from <https://www.itu.int/en/mediacentre/Pages/PR-2023-09-12-universal-and-meaningful-connectivity-by-2030.aspx>
- Ragnedda, M., Ruiu, M. L., & Addeo, F. (2020). Measuring Digital Capital: An empirical investigation. *New Media & Society*, 22(5), 793–816. <https://doi.org/10.1177/1461444819869604>

- Real, B., Bertot, J. C., & Jaeger, P. T. (2014). Rural Public Libraries and Digital Inclusion: Issues and Challenges. *Information Technology and Libraries*, 33(1), 6–24. <https://doi.org/10.6017/ital.v33i1.5141>
- Rutherford, L., Singleton, A., Derr, L. A., & Merga, M. K. (2018). Do digital devices enhance teenagers' recreational reading engagement? Issues for library policy from a recent study in two Australian states. *Public Library Quarterly*, 37(3), 318–340. <https://doi.org/10.1080/01616846.2018.1511214>
- Strover, S., Whitacre, B., Rhinesmith, C., & Schrubbe, A. (2020). The digital inclusion role of rural libraries: social inequalities through space and place. *Media, Culture & Society*, 42(2), 242–259. <https://doi.org/10.1177/0163443719853504>

References

- Acemoglu, D., & Robinson, J. A. (2012). *Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty*. Random House. Copy at <http://www.tinyurl.com/27cosoab> [in English].
- Bielikova, Yu. V., & Sorokina, H. V. (2021). Inkluzivni ta henderno-chutlyvi praktyky u reklamni komunikatsii [Inclusive and gender-sensitive practices in advertising communication]. Scientific notes of V. I. Vernadsky Taurida National University. Series: Philology. *Journalism*, 32(71)1(3), 240–246 [in Ukrainian].
- Borg, K., & Smith, L. (2018). Digital inclusion and online behaviour: five typologies of Australian internet users. *Behaviour and Information Technology*, 37(4), 367–380. <https://doi.org/10.1080/0144929X.2018.1436593> [in English].
- Borg, K., Boulet, M., Smith, L., & Bragge, P. (2019). Digital Inclusion & Health Communication: A Rapid Review of Literature. *Health Communication*, 34(11), 1320–1328. <https://doi.org/10.1080/10410236.2018.1485077> [in English].
- Davydenko, H. (2023). *Tsyfrova inkluziia ta dostupnist: sotsialna didzhyalizatsiia* [Digital Inclusion and Accessibility: Social Digitalization]. Tvory. <https://doi.org/10.58521/978-617-552-348-3-2023-236> [in Ukrainian].
- Dewan, S., & Riggins, F. (2005). The Digital Divide: Current and Future Research Directions. *Journal of the Association for Information Systems*, 6(12), 298–337. <https://doi.org/10.17705/1jais.00074> [in English].
- Didukh, S. M. (2020). *Inkluzivnyi rozvytok ahroprodovolchyykh vertykalno-intehrovanykh kompanii Ukrainy* [Inclusive development of agri-food vertically integrated companies of Ukraine]. Astroprynt [in Ukrainian].
- Eklund, K. (2012). Nordic capitalism: lessons learned. In *The Nordic Way: Equality, Individuality and Social Trust* (pp. 5–11). Swedish Institute [in English].
- Flynn, S. (2022). Bridging the Age-based Digital Divide: An Intergenerational Exchange during the First COVID-19 Pandemic Lockdown Period in Ireland. *Journal of Intergenerational Relationships*, 20(2), 135–149. <https://doi.org/10.1080/15350770.2022.2050334> [in English].
- From Vision to Action: Explaining UNDP's Digital Transformation Framework*. (2023). UNDP. <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2023-11/%5Bconcept%20note%5D%20digital%20transformation%20framework.pdf>
- Gann, B. (2019). Digital Inclusion and Health in Wales. *Journal of Consumer Health on the Internet*, 23(2), 146–160. <https://doi.org/10.1080/15398285.2019.1608499> [in English].

- Glossary of terms.* (n.d.). MEDICI Digital Inclusion Community. Retrieved January 1, 2025, from <https://digitalinclusion.eu/glossary-of-terms> [in English].
- Goodwin, A. L. (Ed.). (2012). *Assessment for Equity and Inclusion: Embracing All Our Children*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203610848> [in English].
- Jaeger, P. T., Bertot, J. C., Thompson, K. M., Katz, S. M., & DeCoster, E. J. (2012). The Intersection of Public Policy and Public Access: Digital Divides, Digital Literacy, Digital Inclusion, and Public Libraries. *Public Library Quarterly*, 31(1), 1–20. <https://doi.org/10.1080/01616846.2012.654728> [in English].
- Jenkins, H., Ford, S., & Green, J. (2013). *Spreadable Media: Creating Value and Meaning in a Networked Culture*. New York University Press [in English].
- Kolupaieva, A. A., & Taranchenko, O. M. (2016). *Inkluzyvna osvita: vid osnov do praktyky* [Inclusive education: from basics to practice]. Atopol [in Ukrainian].
- Kryklii, O. A. (2021). Rol osvity u podolanni tsyfrovyykh rozryviv ta zabezpechenni tsyfrovoi inkluzii [The role of education in bridging the digital divide and ensuring digital inclusion]. *Scientific View: Economics and Management*, 5(75), 33–40. <https://doi.org/10.32836/2521-666X/2021-75-5> [in Ukrainian].
- Leshchuk, H. (2021). Inkluzyvna komunikatsiia yak instrument formuvannia inkluzyvnoi kultury:terminolohichniy analiz [Inclusive communication as a tool for the formation of inclusive culture: terminological analysis]. *Social work and education*, 8(3), 364–372. <https://doi.org/10.25128/2520-6230.21.3.5> [in Ukrainian].
- Lundahl, L. (2016). Equality, inclusion and marketization of Nordic education: Introductory notes. *Research in Comparative and International Education*, 11(1), 3–12. <https://doi.org/10.1177/1745499916631059> [in English].
- McAnelly, K., & Gaffney, M. (2019). Rights, inclusion and citizenship: a good news story about learning in the early years. *International Journal of Inclusive Education*, 23(10), 1081–1094. <https://doi.org/10.1080/13603116.2019.1629123> [in English].
- Melnychuk, O., & Yaroshchuk, N. (2022, October 20). Mistse inkluzyvnoi kultury v osvitnomu seredovyshchi [The place of inclusive culture in the educational environment]. In *Inkluzyvna osvita: ideia, stratehiia, rezultat* [Inclusive education: idea, strategy, result] [Conference proceedings] (pp. 125–127). Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University. <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/27197/1/melnutuk.pdf> [in Ukrainian].
- Mokhniuk, R. S. (2022). Inkluziia yak odyin z napriamiv stratehii rozvytku hromadianskoho suspilstva: chynnyk kulturotvorchoosti [Inclusion as one of the directions of the civil society development strategy: a factor of cultural creation]. *Issues in Cultural Studies*, 39, 182–193. <https://doi.org/10.31866/2410-1311.39.2022.256926> [in Ukrainian].
- Mori, C. K. (2011). Digital inclusion: are we all talking about the same thing? In J. Steyn & G. Johanson (Eds.), *ICTs and Sustainable Solutions for the Digital Divide: Theory and Perspectives* (pp. 45–64). IGI Global [in English].
- National Telecommunications and Information Administration. (1999, July 8). Falling Through the Net: Defining the Digital Divide. <https://www.ntia.doc.gov/report/1999/falling-through-net-defining-digital-divide> [in English].
- Nguyen, A. (2022). Digital Inclusion: Social Inclusion in the Digital Age. In P. Liamputtong (Ed.), *Handbook of Social Inclusion: Research and Practices in Health and Social Sciences* (pp. 265–279). Springer. https://www.researchgate.net/publication/365428026_Digital_Inclusion_Social_Inclusion_in_the_Digital_Age [in English].

- Population of global offline continues steady decline to 2.6 billion people in 2023. (n.d.). ITU: Committed to connecting the world. Retrieved January 1, 2025, from <https://www.itu.int/en/mediacentre/Pages/PR-2023-09-12-universal-and-meaningful-connectivity-by-2030.aspx> [in English].
- Ragnedda, M., Ruiu, M. L., & Addeo, F. (2020). Measuring Digital Capital: An empirical investigation. *New Media & Society*, 22(5), 793–816. <https://doi.org/10.1177/1461444819869604> [in English].
- Real, B., Bertot, J. C., & Jaeger, P. T. (2014). Rural Public Libraries and Digital Inclusion: Issues and Challenges. *Information Technology and Libraries*, 33(1), 6–24. <https://doi.org/10.6017/ital.v33i1.5141> [in English].
- Rutherford, L., Singleton, A., Derr, L. A., & Merga, M. K. (2018). Do digital devices enhance teenagers' recreational reading engagement? Issues for library policy from a recent study in two Australian states. *Public Library Quarterly*, 37(3), 318–340. <https://doi.org/10.1080/01616846.2018.1511214> [in English].
- Strover, S., Whitacre, B., Rhinesmith, C., & Schrubbe, A. (2020). The digital inclusion role of rural libraries: social inequalities through space and place. *Media, Culture & Society*, 42(2), 242–259. <https://doi.org/10.1177/0163443719853504> [in English].
- Yasenovska, M., & Zinenko, O. (2020). *Krashchi praktyky inkluzii* [Best practices of inclusion]. http://fes.kiev.ua/n/cms/fileadmin/upload2/inclusion_booklet_zor-1_21.10.2020.pdf [in Ukrainian].

■ DIGITAL INCLUSION IN CULTUROLOGICAL DISCOURSE

■ Iryna Shvets

■ *PhD, Assistant,*

Kyiv National University of Culture and Arts

ORCID ID: 0000-0002-3761-3332

e-mail: irynashvets82@gmail.com

The aim of the article is to clarify the essence of digital inclusion in the context of cultural studies, to identify dimensions that make a decisive contribution to the formation of people's access to digital resources and ownership of them. To achieve the set goal, the following methods are used: analysis, synthesis, content analysis, structural and functional method, generalisation. *Results.* It is emphasised that digital inclusion is an act of providing all individuals and communities, together with disabled people, with all necessary resources to use digital technologies and obtain related opportunities. It is emphasised that digital inclusion is a worldview universal item that allows building a model of proportional access of all segments of the consumer audience to cultural products and services. *Scientific novelty.* The dimensions that make a decisive contribution to shaping people's access to digital resources and ownership of them are identified, as well as the directions and at the same time the advantages of applying digital inclusion are established, such as: ensuring a full life, motive economic transformation, overcoming social challenges, promoting inclusive, effective and accountable governance systems. *Conclusions.* It is concluded that digital inclusion in cultural

and creative industries is an objective reality of modern humanistic civil society, which involves the transformation of the value attitude towards digital education of all categories of citizens without any exception, the necessity of optimizing traditional forms, methods and means of delivering a cultural product/service to the recipient and its distribution in accordance with ICT innovations as an effective tool for modern cultural and creative industries, the transformation of the system of training digital communications for all social and age categories of citizens, professional training of personnel in the cultural and artistic sphere to work in conditions of digital inclusion.

■ **Keywords:** digital inclusion; digital breaking; digital technologies; cultural and creative industries; culturological discourse

This is an open access journal, and all published articles are licensed under a Creative Commons Attribution 4.0.